

**Machalová, T. ed.: Ekonomicko-filosofické myšlení v tradici
brněnské právní školy. K odkazu Václava Chytila a Vladimíra
Vybrala**

Spisy PrF MU, řada teoretická, č. 332. Brno: Masarykova univerzita 2008, 155 s.

ISBN 978-80-210-4668-9

Ladislav Vojáček*

Jsem již ve věku, kdy se člověku tak často nestává (pokud si ovšem odmyslí nepříjemné zdravotní prohlíd-

* doc. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc., Katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

ky), aby něco dělal poprvé. Tato krátká recenze sborníku *Ekonomicko-filosofické myšlení v tradici brněnské právní školy. K odkazu Václava Chytila a Vladimíra Vybrala* takovou výjimečnou premiérou je, protože jsem ještě nikdy nerecenzoval práci, která se ke čtenáři

dostává pouze v elektronické podobě (vznikla sice i její tištěná verze, ale bez obvyklé redakční úpravy, takže ji organizátoři konference raději nechali v šuplíku).

Recenzovaný sborník obsahuje příspěvky z mezinárodní konference, která měla především připomenout významné osobnosti brněnské národohospodářské školy, tvořící jednu z větví široce pojaté novokantovské brněnské právní školy – Václava Chytila a Vladimíra Vybrala. V roce 2007 by se totiž první z nich dožil sta a druhý sto pěti let. Jelikož oba byli právníky, žáky Karla Engliša (a Františka Weyra) a jeho přímými pokračovateli, věnuje se sborník jak ekonomické, tak právní problematice. Je pestrou mozaikou zajímavých příspěvků z oblasti právní filosofie, právní a národohospodářské teorie, ekonomické vědy a jí blízkých právních disciplín.

Obsah podobných sborníků mohou jejich sestavovatelé ovlivnit pouze do určité míry, v podstatě jen ve fázi přípravy samotné konference, když formulují téma a rozhodují se, jaký okruh potenciačních účastníků osloví. V tomto případě šlo v obou případech o šťastnou volbu, protože téma umožnilo velmi vhodně propojit a konfrontovat historii filosofického, právněteoretického a národohospodářského uvažování se současnými problémy a pozvání účastníci konference tuto možnost přeměnili ve skutečnost.

Sborník obsahuje vedle úvodu editorky sborníku doc. JUDr. Tatiány Machalové, CSc. devatenáct příspěvků, které editorka rozčlenila do čtyř částí. Osu první představují osobnosti Vladimíra Vybrala a Václava Chytila a jejich podíl na budování brněnské národohospodářské školy. Ve druhé jsou zahrnuty příspěvky o problémech právní teorie v minulosti i dnes a ve třetí historická i současná ekonomická problematika, zejména výklad ekonomických koncepcí a praktického ekonomického uvažování Karla Engliša. Čtvrtá část zahrnuje převážně příspěvky slovenských účastníků věnované vztahu ekonomie a práva, přičemž autoři posledních dvou statí se zaměřili na ekonomické a právní problémy v procesu evropské integrace.

Příspěvky z první části se snaží najít místo obou protagonistů v rámci brněnské novokantovské právní školy, respektive její národohospodářské větve. Podávají zajímavé pohledy na právně filosofické a národohospodářské uvažování V. Vybrala a V. Chytila, ale (spolu s příspěvky z třetí části) také na celou brněnskou národohospodářskou školu. Přesto, že nejsem právní teoretik, si k nim dovolím několik drobných kritických poznámek. Škoda, že kvalitní a zajímavý vstupní příspěvek Miloše Večeři *Význam Václava Chytila a Vladimíra Vybrala pro teoreticko právní myšlení brněnské školy z okruhu čelných představitelů brněnské národohospodářské školy* nepřímou vyloučil Jana Loevensteina. Ten sice měl ostré spory se svým učitelem a kolegou Karlem Englišem, avšak jeho pohled na národohospodářskou problematiku se opíral o stejné noetické východiště a ubíral se stejným směrem a na rozvoji brněnské

národohospodářské školy měl minimálně stejný podíl jako V. Chytil a V. Vybral. Vendula Hynková, která ve své stati *Noetické východiště ekonomických poznatků Václava Chytila* (s. 36–41) podala výčet všech členů brněnské národohospodářské školy, podle mne zase opomenula Kazimíra Čakrta. Naopak Kamil Fuchs v článku *Pojetí ekonomie v brněnské škole – souvislosti a inspirace* (s. 19–29) do brněnské národohospodářské školy („*proud českého ekonomického učení*“, s. 19) zařadil i Františka Weyra, jehož právněfilosofické úvahy se sice staly východiskem pro Englišův trialismus noetických objektů, z něž vycházela brněnská národohospodářská škola, avšak národohospodářské teorii se nevěnoval. Mezi „*okruh spolupracovníků*“ (tamtéž), pod nímž si představují ideově spřízněné myslitele, bych rozhodně nezařadil Vilibalda Mildschuha nebo Cyrila Horáčka ml. Myslím si také, že v již zmiňované stati V. Hynkové není přesné konstatování, že se Chytil na rozdíl od F. Weyra a K. Engliša „*s Kantovým kritickým idealismem neztotožňuje*“ (s. 40), protože je zřejmé, že se s ním „*neztotožňoval*“ nikdo z nich, ale všichni z něj (alespoň z části) vycházeli. Velmi nejasně, protože neupozornila na dvojí – širší a užší – používání označení „*popis hospodářství*“ (a také proto, že ve větě chybí správná interpunkce), autorka vymezila Chytilovo pojetí hospodářsko-historické vědy na straně 40 (nebo snad jde o omyl a místo „*Popis hospodářství členil na teoretickou popisnou hospodářskou nauku ...*“ má být „*Hospodářskou popisnou vědu členil na teoretickou popisnou hospodářskou nauku ...*“?). Vysvětlení by si zasloužil také termín „*pořádkové hospodářsko-vědecké otázky*“ (s. 41). Posledními dosud nezmiňovanými autory první části jsou Antonín Špiruda, který se věnoval některým metodologickým problémům v díle Václava Chytila (*Vybrané metodologické problémy v díle Václava Chytila*; s. 29–35), a Jiří Řezník s *Chytilovým kritickým rozбором „Základů veřejných financí“ Hughha Daltona* (s. 42–52).

Příspěvky druhé části otevírá stať Jana Pince *Racionální pojetí právní povinnosti v koncepci normativní teorie právní* (s. 53–58). Zde se bohužel hned na první stranu vloudily drobné zavádějící překlepy (v první větě má zřejmě být „*práva*“ místo „*práv*“, protože v napsané podobě je to tvrzení nepřesné, v citátu z F. Weyra má zajisté být „*přísné abstraktnosti*“, neboť přesnou či nepřesnou abstraktnost si dost dobře nedokáží představit, a konečně v kontextu věty začínající první část musí být „*nesporného primátu*“). Chtěl bych také upozornit, že A. Burda v uvedeném citátu (s. 54) píše o něčem zcela jiném, než v navazujícím citátu F. Weyra (první o posuzování konkrétní normy, druhý o formální konstrukci normy v podmíněné podobě „*je-li A, má být B*“). Petr Krátký se ve svém článku (*Otázka státní ideje pohledem normativní teorie právní*; s. 58–63) věnoval především státovědecké koncepci Zdeňka Neubauera, k níž v závěru připojuje trest' státovědeckých představ Karla Engliša. K zajímavému příspěvku Jaro-

míra Harvánka a Ireny Píchové (*Několik poznámek k významu a postavení teorie práva v současnosti*; 63–70), kteří při demonstracích svých názorů s oblibou používali vojenské terminologie („ochranný štít“, „sám voják v poli“, „dokonalá munice“, „předvoj“), bych chtěl podotknout dvě drobné poznámky. Méně informovaného čtenáře může zmást, že při formulaci základních funkcí právní teorie (s. 68–69) se používá termínu právní norma ve dvojnásobném smyslu: jednak pro označení základního stavebního prvku právního řádu (v našem pojetí pravidla chování, které ...), a jednak ve významu právní předpis (zákon). Možná by tedy pro větší srozumitelnost bylo vhodné v druhém případě psát o tvorbě právních předpisů. Dále už jen opravdu drobnou drobnost: Weyrova *Teorie práva* vyšla již v roce 1936 (s. 64).

Příspěvky ze III. a IV. části se vesměs vymykají z toho, k čemu jsem schopen se odpovědně vyjadřovat. V dalším proto jen splním „zpravodajskou povinnost“ a připojím dvě marginální poznámky právního historika. Nicméně nemohu nezmínit, že mě zaujaly především příspěvky Hynka Baňoucha *Ekonomie a právo: skutečně nemáme na co navazovat?* (s. 108–115) a Branislava Fábryho *Ideologizácia práva cez ekonomické vedy?* (s. 115–122) ze čtvrté části, které se s odlišných pozic stavějí k pronikání ekonomické metodologie do práva, a že plně sdílím Fábryho obavy.

Do třetí části (*Význam brněnské normativní školy pro současné ekonomické myšlení*) přispěli David Martinčík (*Vyrovnávací procesy obchodní bilance v díle Karla Engliše*; s. 71–80), Věra Němečková (*Karel Engliš jako kritik vládního plánu poválečné měnové a finanční obnovy*; s. 80–88), Ladislav Balko (*Finanční právo a jeho vědecký rozmer v současnosti*; s. 88–96), Daniela Navrátilová (*Večné ideály ľudstva K. Engliša a homo oeconomicus v současnosti*; s. 96–

102) a Pavel Seknička (*Občanská společnost a společenská odpovědnost podnikání*; s. 102–107). Ve čtvrté části (*Aktuální otázky vztahu práva a ekonomie*) doplnily již zmíněné příspěvky Hynka Baňoucha a Branislava Fábryho stati Dušana Staneka *Vztáh ekonomie a práva* (s. 122–128), Dagmar Pinkové *Vztáh manažmentu a práva* (s. 129–134), Aleny Pauličkové a Ľuboše Maxiny *Ekonomicko-právna problematika v procese európskej integrácie* (s. 134–144) a Martina Šmída *Evropská integrace v oblasti správního práva* (s. 145–152).

Slíbené okrajové právně historické poznámky se týkají založení Masarykovy univerzity a Albína Bráfa. Iniciátory založení Masarykovy univerzity nebyli jen Karel Engliš a Alois Jirásek, jak by mohl neinformovaný vyvodit z úvodu příspěvku Věry Němečkové (s. 80). Pod návrhem zákona je podepsáno více členů revolučního Národního shromáždění, ale hlavně: vlastními tvůrci návrhu byli K. Engliš a F. Weyr. K A. Bráfovi: Nic to neubírá na významu Albína Bráfa, o nějž autorovi příspěvku Ladislavu Balkovi šlo, ale tohoto znamenitého národohospodáře nelze přímo spojovat s meziválečným obdobím, protože zemřel již před první světovou válkou (s. 88 a násl., navíc slovo „epigon“ má pro mne nepříjemné, trochu odsuzující zabarvení: je to pokračovatel, který ani zdaleka nedosahuje kvalit svého mistra).

Na závěr lze s potěšením konstatovat, že sborník je důstojným připomenutím památky obou uvedených představitelů brněnské národohospodářské školy a přináší celou řadu podnětů k úvahám o noetických základech ekonomického (a právního) myšlení, o národohospodářské (a právní) metodologii, o soudobých problémech národohospodářské vědy, právní teorie, praktické ekonomie a právních odvětví pojících se k ekonomickým otázkám i o evropské integraci v ekonomické a právní oblasti.